فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی/سال ششم/ شماره ۲۴ /زمستان ۹۳/صفحات ۱۴۲- ۱۲۱

بررسی تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

سید عباس هاشمی*
محسن دستگیر**
داود شریفی***

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۵/۰۹ تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۰/۲۲

چکیده

سرمایه گذاران و مدیران در سرمایه گذاری در سهام شرکت ها به دنبال انتخاب سهامی هستند که از لحاظ سود آوری بهینه باشد و در انتخاب خرید و فروش سهام خود، از اطلاعات حسابداری به عنوان یک منبع اطلاعاتی استفاده می نمایند. اگر اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط واحدهای اقتصادی دارای کیفیت باشند، می تواند در تصمیم سرمایه گذاران مؤثر باشد. لذا این پژوهش تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام را بررسی می نماید. از این رو برای آزمون فرضیه های این پژوهش، تعداد ۷۱ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۸۱ با استفاده از روش حذف سیستماتیک از بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده و برای تجزیه و تحلیل داده ها از مدل رگرسیونی چند متغیره و داده های ترکیبی استفاده شده است. بر اساس پژوهش

* دانشیار حسابداری، دانشگاه اصفهان، گروه حسابداری، اصفهان، ایران.
Email: a. hashemi2@yahoo.com
** استاد حسابداری، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، گروه حسابداری، مبارکه، ایران.
*** کارشناس ارشد حسابداری، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، گروه حسابداری، مبارکه، ایران.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

اندرو[1] (۲۰۱۱)، در این پژوهش نیز دو عامل کیفیت اقلام تعهدی و هموارسازی سود، جهت سنجش کیفیت اطلاعات حسابداری مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها نشان داد که بین کیفیت اقلام تعهدی و هموار سازی سود با انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت‌ها رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد؛ لیکن هر چقدر کیفیت اطلاعات حسابداری بالاتر باشد، این اطلاعات با سرعت بیشتری در قیمت سهام تأثیر می گذارد. هم چنین شواهد حاکی از آن است که بین اندازه شرکت و حاکمیت شرکتی با انعکاس به موقع در قیمت سهام به ترتیب؛ رابطه مثبت و منفی وجود دارد.

واژه های کلیدی: کیفیت اقلام تعهدی، هموار سازی سود، حاکمیت شرکتی، اندازه شرکت، قیمت سهام.

۱- مقدمه

سرمایه‌گذاران جهت خرید سهام، قدرت سودآوری آتی شرکت‌های مختلف را پیش‌بینی کرده و بر اساس نتایج حاصله، تصمیم های لازم را اتخاذ می‌کنند. آن چه مسلم است، این که پیش‌بینی مزبور با استناد به تحلیل اجزاء سود از کیفیت و اعتبار بیشتری برخوردار خواهد شد. از این رو سرمایه‌گذاران و سهام داران معمولاً به ساختار و کیفیت اطلاعات حسابداری توجه می کنند تا بتوانند در شکل دهی انتظارات خود کمتر دچار اشتباه شوند و در نتیجه، رفتارهای ویژه در هنگام سرمایه گذاری در بازارهای مالی از خود بروز دهند.

اگر کیفیت اطلاعات در گزارشگری سالانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس افزایش یابد، آن گاه سرمایه گذاران قادر خواهند بود تا نگرش های مدیریتی استفاده شده جهت ثبت و ضبط اقلام صورت های مالی به بهای تمام شده را در سطح گزارش‌های مالی بهتر درک نمایند و به مراتب قادر خواهند بود منافع اقتصادی آتی نهفته در بطن اقلام مذکور را به موقع تخمین بزنند. هم چنین در صورتی که کیفیت اطلاعات حسابداری در سطح گزارشگری سالانه افزایش یابد، سهام داران خواهند توانست اطلاعات موجود در ارزش دفتری سهام که برای پیش‌بینی سودهای آتی مفید می‌باشد را بهتر و با صحت بالاتر ارزیابی نمایند. این عامل می تواند بنا بر تئوری کشف قیمت ها، فرآیند شکل گیری تعیین قیمت سهام را تسریع دهد (اندرو، ۲۰۱۱). به بیان دیگر، سهام داران فرصت کافی می‌یابند تا اطلاعات نهفته در سود سهام اعلام شده و ارزش دفتری را جهت ارزیابی قیمت آتی سهام و تخمین بهینه سود سهام، بهتر و سریع تر درک نمایند و از این طریق به میزان کارآیی بازار سرمایه واقف شوند.

[1] Andrew

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

به طوری کلی می توان گفت هر چه اطلاعات حسابداری گزارش شده به استفاده کنندگان کمک کند تا بتوانند تصمیم های بهتری بگیرند، آن اطلاعات با کیفیت تر محسوب می شوند. به عبارت دیگر شرکت های که نوسانات سود کمتری داشته باشند، سرمایه گذاران می توانند از گزارش های منتشر شده آنها اطلاعات مفیدتر و مربوط تری جهت تصمیم گیری های خود بدست آورند و انتظار می رود که اطلاعات در قیمت سهام این شرکت ها با سرعت بیشتری منعکس شود. از طرف دیگر شرکت ها با اقلام تعهدی بالا تر، کیفیت حسابداری پایین تری دارند (اندرو، ۲۰۱۱).

قابل بیان می باشد که انعکاس اطلاعات مالی مربوط در قیمت سهام در مرحله اول به میزان کارآیی بازارهای اوراق بهادار بستگی دارد. به طوری که هرچه بازارها کاراتر باشند، اطلاعات حسابداری مربوط، بهتر و به هنگام تر در قیمت سهام منعکس می شوند و بدین ترتیب قیمت سهام در زمان مناسبی، واقعی تر می شود. که این عامل باعث انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت ها می گردد (فاما و همکاران[1]، ۱۹۶۹).

در این میان بایستی اهمیت ویژگی های گزارشگری واحدهای انتفاعی و نیز اهمیت ویژگی های محیط تبادل اطلاعات را نیز در نظر گرفت. این که چه عواملی باعث تعیین به موقع قیمت سهام می شود و چه نوع اطلاعات حسابداری می تواند در انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام مربوط تلقی شوند، مسئله ای است که پژوهشگر به دنبال بررسی آن می باشد. با توجه به مطالب پیش گفته، این پژوهش در پی روشن ساختن این مسئله است که آیا کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیری دارد؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

همان گونه که قبلاً بیان شد، سود حسابداری و اجزای مربوط به آن از جمله اطلاعاتی محسوب می شود که در هنگام تصمیم گیری توسط افراد در نظر گرفته می شود. سرمایه گذاران می توانند با استفاده از اطلاعات مالی و حسابداری، قیمت و بازده آینده سهام خود را پیش بینی کرده و بهترین ترکیب را برای مجموعه سرمایه گذاری خود بدست آورند. در این راستا پژوهش های زیادی انجام شده تا اطلاعاتی در اختیار سرمایه گذاران قرار داده شود تا آنها به واسطه چنین اطلاعاتی بتوانند بازده و قیمت آتی سهام خود را پیش بینی کنند. از این رو سرمایه‌گذاران و سهام داران باید کیفیت اطلاعات حسابداری و کیفیت سود را مدنظر قرار داده تا بتوانند با اخذ تصمیم های درست و عینی‌تر به انتظارات و توقعات خویش از سرمایه‌گذاری دست یابند (ستایش، ۱۳۸۲).

[1] Fama, et al.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

معیارهای متفاوتی برای ارزیابی کیفیت اطلاعات حسابداری و اجزای مربوط به آن وجود دارد. پایداری، نوسان پذیری و قابلیت پیش بینی سود، مربوط بودن و قابل اتکاء بودن سود و کیفیت اقلام تعهدی از جمله معیارهای است که در سنجش کیفیت اطلاعات حسابداری و اجزای مربوط به آن مورد توجه قرار می گیرد (اسماعیلی، ۱۳۸۶). به طور مثال دی چو و دیچاو[1] (۲۰۰۲) از کیفیت اقلام تعهدی به عنوان کیفیت سود یاد می کند و بیان می کنند که هر چه قدر کیفیت اقلام تعهدی بالاتر باشد، کیفیت سود و در نتیجه کیفیت اطلاعات حسابداری، بالاتر می باشد. آنها بیان می کنند که شرکت ها با اقلام تعهدی بالاتر، در دوره پس از گزارش دهی سود دچار افت بازدهی می شوند؛ زیرا سرمایه گذاران به مسئله کیفیت پایین سود شرکت ها پی برده و قیمت سهام خود را متناسب با آن تعدیل می کنند.

نتایج پژوهش اندرو (۲۰۱۱) نیز نشان داد که شرکت های با اقلام تعهدی بالاتر و سود هموارتر، کیفیت اطلاعات حسابداری بالاتری دارند و در نتیجه سرمایه گذاران از اطلاعات منتشر شده آنها می توانند اطلاعات مفید تری و مربوط تری جهت تصمیم گیری خود بدست آورند و اطلاعات در قیمت سهام این شرکت ها با سرعت بالاتری منعکس می شود. از این رو می توان گفت، زمانی که کیفیت اطلاعات حسابداری پایین باشد، تعدیلات قیمت سهام به موقع صورت نمی گیرد و سهام دارن برای بدست آوردن بیشترین بازده آتی سهام، هزینه بیشتری را تحمل می کنند و این از لحاظ اقتصادی برای آنها هزینه بر است (کالن و همکاران[2]، ۲۰۱۰).

تأخیر در گزارش گری نیز مورد توجه پژوهش گران بوده است و در پژوهش های خود مورد بررسی قرار داده اند. تأخیر در گزارش گری (تأخیر در انتشار سود های سالیانه) ایجاد کننده فرصت مناسبی برای بیشتر شدن حساسیت قیمت سهام می باشد و بر به موقع بودن کشف قیمت سهام تأثیر گذار می باشد (دیر و مک هاگ[3]، ۱۹۷۵). نتایج پژوهش براون و همکاران[4] (۲۰۱۰) نیز نشان داد که بین تأخیر در گزارش گری و عدم تقارن اطلاعاتی، ارتباط معناداری وجود دارد و معیارها و ویژگی های گزارشگر بر به موقع بودن سود سهام تأثیر ناچیزی دارد.

تعدادی از پژوهشگران اختلاف های میان سهام داران (قبلی و بعدی) را با کشف قیمت سهام مورد بررسی قرار دادند و به ارتباط معناداری بین کشف به موقع بودن قیمت سهام و دعوای حقوقی سهام داران در سالی که شرکت در شرف اتهام به دعوای حقوقی قرار دارند و اخبار آن منتشر شده است، واقف شدند (براون و هسو[5]، ۲۰۰۸).

[1] Dechow & Dichev
[2] Callen, et al.
[3] Dyer & McHugh
[4] Brown, et al.
[5] Brown & Hsu

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

مورد دیگری که در این پژوهش مورد آزمون قرار گرفته است، حاکمیت شرکتی است. اطلاعاتی که در اثر حاکمیت شرکتی افشاء شده اند بر کشف به موقع قیمت سهام و نیز بر سرعت انعکاس نوسانات بازار در قیمت سهام تأثیر گزار است و نوسان های بازار بر ارزش سهام شرکت ها تأثیر گذار می باشد (بیکس و همکاران[1]، ۲۰۰۶). کشف قیمت در شرکت های که دارای سرمایه گذاران نهادی هستند و اطلاعات محرمانه آنها در بازارهای سرمایه سریع تر افشاء می شود، به موقع تر است (بوش من و همکاران[2]، ۲۰۱۰) و بین به موقع بودن قیمت ها و اطلاعات انتشار یافته شرکت ها در بازار سهام و پیش بینی های تجزیه و تحلیل گران، ارتباط خطی و معنی داری وجود دارد (بیکس و براون[3]، ۲۰۰۷). بیکس و براون (۲۰۰۶) در پژوهش دیگری معیار های هم چون اخبار خوب، اداره بهتر شرکت و اندازه شرکت را با به موقع بودن قیمت سهام مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که این متغییرها بر روی کشف به موقع قیمت سهام شرکت ها تأثیر گذار می باشند.

پژوهش های مرتبط با موضوع این مقاله که در خارج از کشور انجام شده است، در مبانی که تا اینجا بیان شد، مورد اشاره قرار گرفت. در ایران در مورد موضوع کیفیت اقلام تعهدی و هموارسازی سود و قیمت سهام (یا بازده سهام) تحقیقات فراوانی انجام شده است که به بعضی از آنها اشاره می شود، اما در مورد بررسی و رابطه آنها و با در نظر گرفتن ویژگی به موقع بودن تاکنون تحقیقاتی انجام نشده است، از این رو این موضوع جهت انجام پژوهش انتخاب شده است.

خواجوی و ناظمی (۱۳۸۴) در پژوهش خود دریافتند که میانگین بازده سهام شرکت ها، تحت تأثیر میزان ارقام تعهدی و اجزای مربوطه آن قرار نمی گیرد. ثقفی و کردستانی (۱۳۸۳) رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی را مورد بررسی قرار دادند. یافته ها نشان می دهد، بر مبنای کیفیت سود مبتنی بر پایداری سود، واکنش بازار به افزایش سود نقدی شرکت ها برخلاف پیش بینی، مثبت است و بر مبنای کیفیت سود مبتنی بر رابطه سود و جریانات نقدی عملیاتی، واکنش بازار به کاهش سود نقدی شرکت ها مطابق با پیش بینی، مثبت است.

امیری و شیخی (۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدن که کیفیت اقلام تعهدی توانایی لازم برای تبیین رفتار صرف ریسک سهام شرکت ها را ندارد. هاشمی و بهزادفر (۱۳۹۰) دریافتند که در نظر گرفتن اقلام تعهدی به عنوان معیاری برای کیفیت سود، اهمیت زیادی را نشان نمی دهد و تغییرپذیری سود کمتر تحت تأثیر موقعیت تجاری و تصمیم های مدیر از ناحیه اقلام تعهدی قرار می

[1] Beekes, et al.
[2] Bushman, et al.
[3] Beekes & Brown

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

گیرد و سود هر سهم مربوط ترین متغیر حسابداری به ارزش شرکت است و بین دارایی های جاری و قیمت سهام رابطه ای معکوس وجود دارد.

هم چنین رحمانی و بشیری منش (۱۳۹۰) رابطه بین هموارسازی سود و قیمت سهام را مورد بررسی قرار دادند و نتایج حاصل از پژوهش آنها اشاره به این داشت که قیمت جاری سهام شرکت های که بیشتر اقدام به هموارسازی سود کرده اند، حاوی اطلاعات کمتری درباره سودها و جریان های نقدی بوده و در نتیجه هموارسازی سود بیشتر به قصد تحریف و نه انتقال اطلاعات محرمانه مدیریت انجام شده است.

کردستانی و سپیددست (۱۳۹۱) به بررسی کارآیی واکنش بازار سهام نسبت به اخبار اعلان سود حسابداری در شرکت ها پرداختند. آنها در این پژوهش واکنش کمتر از حد انتظار سرمایه گذاران به اخبار سود را به عنوان عامل ناکارآیی بازار در نظر گرفتند و ویژگی های اثرگذار شرکت بر کارآیی واکنش بازار به اخبار سود را مورد بررسی قرار دادند. آنها با بررسی اطلاعات ۹۰ شرکت به این نتیجه دست یافتند که واکنش سرمایه گذاران به اخبار سود، کمتر از حد انتظار بوده و سبب کسب بازده غیر عادی پس از اعلان سود شده است.

رضایی و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی رابطه بازده سهام با کیفیت سود پرداختند. آنها در پژوهش خود رابطه بین بازده سهام و کیفیت سود را با استفاده از الگوهای لویز[1]، بارتون- سیمکو[2] و پنمن[3] مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاصل از بررسی آنها نشان داد که در الگوی لویز، بازده سهام رابطه منفی و معناداری با کیفیت سود دارد و هم چنین در الگوی پنمن، بازده سهام رابطه منفی و بی معنی با کیفیت سود دارد. نتایج پژوهش آنها نیز نشان داد که در الگوی بارتون- سیمکو، بازده سهام رابطه منفی و معناداری با کیفیت سود دارد.

۳- فرضیه های پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه های این پژوهش اثر کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت ها را مورد آزمون قرار می دهند. از این رو فرضیه های پژوهش به شرح زیر تدوین شده اند:

فرضیه اول: کیفیت اقلام تعهدی بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت ها تأثیر گذار است.

فرضیه دوم: هموار سازی سود بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت ها تأثیر گذار است.

[1] Leuz
[2] Borton-Simko
[3] Penman

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۴- روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی و همبستگی می باشد و از روش کتابخانه ای برای جمع آوری مبانی نظری موضوع استفاده شده است. بدین منظور اطلاعات مربوط به ادبیات پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، مجلات، کتاب‌ها و مقالات موجود در کتابخانه دانشگاه‌ها بدست آمده است. برای آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیونی و از داده های ترکیبی استفاده شده است. هم چنین برای تعیین نوع داده‌های ترکیبی و انتخاب بین مدل داده های تابلویی و تلفیقی، از آزمون F لیمر استفاده شده است.

۴-۱- جامعه آماری و انتخاب نمونه

جامعه آماری پژوهش شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در قلمرو زمانی بین سال های۱۳۸۱ تا ۱۳۹۰است. در این پژوهش، برای نمونه گیری از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است، بدین منظور کل شرکت های عضو جامعه آماری که دارای ویژگی های زیر باشند، به عنوان نمونه انتخاب شده اند:

- شرکت ها قبل از سال ۱۳۸۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و تا پایان سال ۱۳۹۰ از بورس خارج نشده باشند.
- به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی شرکت ها منتهی به پایان اسفندماه باشد.
- شرکت ها در دوره مورد مطالعه تغییر سال مالی نداشته باشد.
- نماد معاملاتی شرکت ها فعال و حداقل هر چهار ماه یک بار در سال معامله شده باشد.
- اطلاعات مالی شرکت ها در دوره مورد مطالعه در دسترس باشد.

در نظر گرفتن ویژگی های فوق منجر به انتخاب یک نمونه آماری شامل ۷۱ شرکت شد. برای گردآوری داده ها از روش اسنادکاوی استفاده گردید. شایان ذکر است که داده های مورد نیاز، از صورت های مالی شرکت های مورد بررسی، اطلاعات منتشره توسط سازمان بورس اوراق بهادار و بانک های اطلاعاتی ره آورد نوین و تدبیرپرداز گردآوری شده و سپس با جمع بندی و محاسبات مورد نیاز در صفحه گسترده نرم افزار اکسل، برای تجزیه و تحلیل آماده شده است. تجزیه و تحلیل نهایی به کمک نرم افزارهای ایویوز[1] و استتا[2] انجام شده است.

[1] Eviews
[2] Stata

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۴-۲- متغیرها و مدل های مورد استفاده

در این پژوهش متغیر وابسته، انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام است که هدف پژوهشگر تشریح یا پیش بینی تغییر پذیری در آن می باشد. متغیر مستقل، کیفیت اطلاعات حسابداری است. از آنجا که شرکت ها با کیفیت اقلام تعهدی بالاتر و سود هموارتر، کیفیت اطلاعات حسابداری بالاتری دارند؛ بدین منظور از دو متغیر کیفیت اقلام تعهدی و هموارسازی سود برای اندازه گیری معیار کیفیت اطلاعات حسابداری استفاده شده است. متغیر های کنترلی نیز شامل اندازه شرکت و حاکمیت شرکتی است که در ادامه به تشریح آنها پرداخته شده است.

۴-۲-۱- کیفیت اقلام تعهدی:

در این پژوهش برای اندازه گیری کیفیت اقلام تعهدی از رابطه ای که دیچو و دیچاو (۲۰۰۲) استفاده کرده اند، به تخمین تغییرات سرمایه در گردش (TCA[1]) پرداخته شده است. آنها از کیفیت اقلام تعهدی به عنوان کیفیت سود یاد می کنند و بیان می کنند که شرکت ها با کیفیت اقلام تعهدی بالاتر، کیفیت اطلاعات حسابداری بالاتری دارند. این مدل با استفاده از داده های مقطعی[2] برای هر یک از سال های ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۹ برآورد گردیده است. هدف از محاسبه این متغیر برآورد باقی مانده مدل برای تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری است. این مدل به شرح مدل (۱) می باشد.

(۱)

$$TCA_{i,t} = Q_{0,i} + Q_{1.i}CFO_{i,t-1} + Q_2 CFO_{i,t} + Q_{3.i}CFO_{i,t+1} + Q_4 \Delta REV_{i,t} + Q_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$TCA_{i,t}$= کل اقلام تعهدی جاری شرکت i در پایان سال t

$CFO_{i,t-1}$= جریان نقدی شرکت i در پایان سال t-۱

$CFO_{i,t}$= جریان نقدی شرکت i در پایان سال t

$CFO_{i,t+1}$= جریان نقدی شرکت i در پایان سال t+۱

$\Delta REV_{i,t}$= تغییرات فروش شرکت i در سال t نسبت به سال t-۱

$PPE_{i,t}$= ناخالص اموال، تجهیزات، ماشین آلات شرکت i در پایان سال t

$\varepsilon_{i,t}$= باقی مانده در رابطه بالا که معیار تعیین کیفیت اقلام تعهدی می باشد.

[1] Change in Working Capital
[2] Cross-Section

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

بـه منظور هم مقیـاس کردن متغیر هـای مذکور، همه آنها بر میانگین جمع ارزش دفتری کل دارایی ها تقسیم شده اند.

طبق مدل بیان شده، بخش توضیح داده نشده از انحرافات در اقلام تعهدی سرمایه در گردش (εt)، معیار معکوسی از کیفیت اقلام تعهدی را به دست می آورد؛ یعنی مقدار بزرگتر نشان دهنده کیفیت ضعیف تر اقلام تعهدی می باشد.

۴-۲-۲- هموارسازی سود:

متغیر دومی که برای اندازه گیری کیفیت اطلاعات حسابداری استفاده شده است، هموارسازی سود می باشد. در این پژوهش مطابق با پژوهش های لی اوز و همکاران [۱] (۲۰۰۳) و فرانسیز و همکاران [۲] (۲۰۰۸)، هموارسازی سود با تقسیم انحراف معیار سود خالص بر انحراف معیار جریان های نقدی عملیاتی اندازه گیری شده است. این رابطه به شرح رابطه (۲) می باشد:

$$ES = \frac{\text{SD net income}}{\text{SD CFO}} \qquad (۲)$$

که در آن:

ES= هموارسازی سود

SD net income= انحراف معیار[۳] سود خالص

SD CFO= انحراف معیار جریان های نقدی عملیاتی[۴]

بدین ترتیب هر چه قدر میزان متغیر ES بالاتر باشد، نشان گر این مطلب می باشد که درآمدهای عملیاتی شرکت دارای نوسانات بالاتری است.

۴-۲-۳- انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام:

رابطه ای که برای اندازه گیری انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سـهام به کار پرداخته شـده اسـت، رابطه ای اسـت که قبلاً بیکس و براون[۵] (۲۰۰۶) و اندرو (۲۰۱۱) در پژوهش های خود از آن بهره برده اند، اسـتفاده شـده است. این پژوهش گران به منظور اندازه گیری انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سـهام، خالص اثر ارزش تمام اطلاعات مربوط در تعیین قیمت سـهام شـرکت ها را در کل سال مدنظر قرار دادند. این رابطه به شرح رابطه (۳) بیان شده است.

[1] Leuz, et al.
[2] Francis, et al.
[3] Standard deviation
[4] Operations Cash flows
[5] Beekes & Brown

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

$$M^2=\frac{\sum_{t=-364}^{t=0}\left|\ln(P_0)-\ln(P_t)\right|}{365}, \qquad (۳)$$

که در آن:

M^2: جهت سنجش انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام.

P_0: قیمت سهام در روز صفر.

Pt: قیمت روزانه سهام در بازار، در فاصله زمانی که از روز ۳۶۴- شروع شده و در روز صفر به پایان می رسد، مورد بررسی قرار گرفته است. منظور از روز صفر، ۱۴ روز پس از اعلام سود می باشد. برای راحتی محاسبات از ۳۶۵ روز تقویمی استفاده شده است. همان طور که بیکس و براون (۲۰۰۶) بیان کردند، هرچه مقدار متغیر فوق (ارزش M^2) کمتر باشد، انعکاس اطلاعات در قیمت سهام به موقع تر می باشد و از نظر تئوری، انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت ها، زمانی حداکثر می باشد که مقدار متغیر M^2 صفر باشد.

۴-۲-۴ حاکمیت شرکتی:

حاکمیت شرکتی، در برگیرنده تعداد سهام عادی شرکت که در اختیار سرمایه گذاران نهادی (سرمایه گذاران نهادی؛ سرمایه گذاران بزرگ نظیر بانک ها، شرکت های بیمه و شرکت های سرمایه گذاری هستند.) قرار دارد، می باشد. برای محاسبه درصد حاکمیت شرکتی در هر شرکت، مطابق با پژوهش گامپرز و همکاران[1] (۲۰۰۳) تعداد سهام مالکیت نهادی بر کل تعداد سهام عادی شرکت در پایان دوره تقسیم شده است.

۴-۲-۵- اندازه شرکت:

در این پژوهش اندازه شرکت به وسیله لگاریتم میانگین کل دارایی های شرکت اندازه گیری شده است.

[1] Gompers, et al.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۴-۳- مدل های مورد استفاده برای آزمون فرضیه ها

همان طور که قبلاً اشاره گردید، معیار کیفیت اطلاعات حسابداری به کمک متغییرهای کیفیت اقلام تعهدی و هموارسازی سود مورد سنجش قرار گرفته است و از این رو برای آزمون فرضیه اول پژوهش، مطابق با پژوهش اندرو (۲۰۱۱) مدل رگرسیونی (۴) مورد استفاده قرار گرفته است.

$$M^2 = \beta_1 + \beta_2 AQ + \beta_3 Size + \beta_4 GIndex + \varepsilon \qquad (۴)$$

به طوری که:

M^2: جهت سنجش انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام.

AQ: کیفیت اقلام تعهدی

Size: اندازه شرکت

Gindex: حاکمیت شرکتی

β_1 و β_2: بیانگر ضرایب رگرسیون

ε جزء خطای رگرسیون

هم چنین برای آزمون فرضیه دوم بر اساس پژوهش اندرو (۲۰۱۱)، مدل رگرسیونی (۵) مورد استفاده قرار گرفته است.

$$M^2 = \beta_1 + \beta_2 Smoothness + \beta_3 Size + \beta_4 GIndex + \varepsilon. \qquad (۵)$$

که در آن:

Smoothness: هموارسازی سود

۴-۴- روش های آماری مورد استفاده

از آن جایی که برای اندازه گیری کیفیت اقلام تعهدی از باقیمانده حاصل از برآورد رگرسیون های مقطعی مدل دیچو و دیچاو (۲۰۰۲) استفاده شده است، لذا کلیهٔ فروض کلاسیک مدل مورد بررسی قرار گرفته است. جهت تعیین نوع داده های ترکیبی، آزمون های F لیمر[1] و هاسمن[2] مورد استفاده قرار گرفته است. هم چنین برای آزمون معنی دار بودن کل مدل رگرسیون از آزمون F فیشر و جهت آزمون معنی دار بودن هر یک از متغیرهای مستقل از آزمون t استیودنت استفاده شده است. هم چنین جهت بررسی همسانی واریانس از آزمون وایت و برای رفع ناهمسانی واریانس

[1] Leamer Test
[2] Housman

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده شده است. به دلیل این که متغیر وابسته پژوهش (M^2) به صورت مجازی (صفر و یک) می‌باشد، از این رو برای آزمون فرضیه ها از مدل های رگرسیون لاجیت[1] استفاده شده است.

۵-یافته های پژوهش

۵-۱- تجزیه و تحلیل توصیفی

آمار توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش که برای آزمون فرضیه ها استفاده شده اند، در جدول (۱) ارائه شده است. اصلی ترین شاخص مرکزی، میانگین است که بیانگر نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده ها است. برای مثال مقدار میانگین برای متغیر کیفیت اقلام تعهدی برابر با ۰/۰۸۳۵ می باشد که نشان می دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته اند. انحراف معیار یکی از مهم ترین پارامترهای پراکندگی است و معیاری است برای میزان پراکندگی مشاهدات از میانگین است. مقدار این پارامتر برای متغیر کیفیت اقلام تعهدی برابر با ۰/۱۱۲۴ است. متغیر انعکاس به موقع اطلاعات به صورت متغیر مجازی (صفر و یک) است. از این رو، حداقل و حداکثر این متغیر به ترتیب صفر و یک می باشد.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
کیفیت اقلام تعهدی	AQ	۰/۰۰۱۵	۱/٦۷۹۳	۰/۰۸۳۵	۰/۱۱۲٤
اندازه	Size	٤/۲٦۰۱	۷/٦۹۱۸	۵/۸۰۷٦	۰/٦۱٦۷
حاکمیت شرکتی	GIndex	۰	۹۷/۸۵	٤۳/۰۹۰۳	۳۲/٤۷۱۷
هموارسازی سود	Smoothness	۰/۰۱۱	۱۱/۸۳۸	۰/۹۷٤٤	۱/۰۷۱۸
انعکاس به موقع اطلاعات	M^2	۰	۱	۰/٤۰۳۷	۰/٤۹۱۲

منبع: یافته های پژوهش

[1] Logit model

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۵-۲- تجزیه و تحلیل استنباطی

۵-۲-۱- سنجش کیفیت اقلام تعهدی

از آن جا که باقیمانده های حاصل از برآورد مدل (۱) طی سال های ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۹ برای محاسبه کیفیت اقلام تعهدی مورد استفاده قرار گرفته است، بایستی از قابل اتکاء بودن نتایج به دست آمده اطمینان حاصل نمود. برای بررسی عدم وجود خودهمبستگی از آزمون دوربین واتسون و برای بررسی معناداری کل مدل، از آزمون F استفاده گردید. هم چنین برای بررسی عدم ناهمسانی واریانس بین جملات خطا، از آزمون وایت استفاده شد. نتایج حاصل از برآورد مدل نشان داد که احتمال آماره F فیشر در تمامی سال ها کوچکتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین مدل های رگرسیونی برآورد شده برای هر یک از سال های ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۹ معنادار است. هم چنین مقدار احتمال آماره F، برای مدل های برآورد شده برای سال‌های ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۷ بزرگتر از ۰/۰۵ است که نشان می دهد بین باقیمانده ها مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد. در حالی که برای مدل های برآورد شده در هر یک از سال های ۱۳۸۲، ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ مقدار احتمال آماره F کمتر از ۰/۰۵ بوده که بیانگر وجود ناهمسانی واریانس می باشد. در این پژوهش برای رفع ناهمسانی واریانس از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده شده است.

خلاصه نتایج پس از برآورد مدل رگرسیونی (۱) به روش GLS و آزمون وایت در جدول (۲) نشان داده شده است. همان گونه که در جدول (۲) نشان داده شده است، احتمال آماره F آزمون وایت برای سال های ۱۳۸۲، ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹، پس از برآورد به روش حداقل مربعات تعمیم یافته، بیشتر از ۰/۰۵ است که نشان می دهد ناهمسانی واریانس بین جملات خطا برطرف شده است.

جدول (۲): خلاصه نتایج آزمون های F و وایت برای رگرسیون های مقطعی به روش GLS

$$TCA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{i,t-1} + \beta_2 CFO_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t+1} + \beta_4 \Delta REV_{i,t} + \beta_5 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

سال	آماره F	معناداری آماره F	آماره F آزمون وایت	معناداری آماره F آزمون وایت
۱۳۸۲	٤/۱۹۲٦	۰/۰۰۲۳	۰/۱٦۹۹	۰/۳۱۷
۱۳۸۳	٥/۷٤۸۱	۰/۰۰۰۱	۰/۸۸۷۹	۰/٦۰۲
۱۳۸٤	۷/٥۳٤٥	۰/۰۰۰۰	۰/٦۷۱۱	۰/۸۳٤
۱۳۸٥	۳/۳۹۷۸	۰/۰۰۸٦	۱/۲۹۰۱	۰/۲۲۹
۱۳۸٦	۲/۸۷۹۳	۰/۰۲۰۷	۰/۱٥۱۰	۰/۹۹۹
۱۳۸۷	٤/۹٥۰۲	۰/۰۰۰٦	۰/٤٦۹٤	۰/۹٦٦
۱۳۸۸	۲/۹۸۷۰	۰/۰۰۰۰	۱/۷۲٤۳	۰/۰٦۰۷
۱۳۸۹	۱۰/٤۷۱۱	۰/۰۰۰۰	۰/٥٥۷٤	۰/۹۲۳

منبع: یافته های پژوهش

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۵-۲-۲- تعیین نوع داده های ترکیبی

خلاصه نتایج آزمون F لیمر و آزمون هاسمن برای انتخاب روش برآورد مدل‌های رگرسیونی (۴) و (۵) در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول (۳): خلاصه نتایج آزمون F لیمر و هاسمن برای تعیین نوع داده های ترکیبی

مدل	آزمون F لیمر			آزمون هاسمن		
	آماره	احتمال آماره	نتیجه	آماره	احتمال آماره	نتیجه
اول	۱۸۲/٤۳	۰/۰۰۰۰	روش تابلویی	۱/۸٦	۰/٦۰۱	اثرات تصادفی
دوم	۲۱٤/٦۱	۰/۰۰۰۰	روش تابلویی	۱٦/۱۵	۰/۰۰۰۳	اثرات ثابت

منبع: یافته های پژوهش

با توجه به جدول (۳) مشاهده می شود که احتمال F لیمر کمتر از ۰/۰۵ است، لذا از روش داده های تابلویی در برآورد مدل‌های رگرسیونی (۴) و (۵) استفاده شد. هم چنین با توجه به جدول (۳) از آن جایی که احتمال آماره هاسمن برای مدل رگرسیونی (۴) برابر با ۰/۶۰۱ و بیشتر از ۰/۰۵ است، از روش اثرات تصادفی جهت برآورد مدل رگرسیونی (۴) استفاده شده است. برای مدل رگرسیونی (۵) احتمال آماره هاسمن برابر با ۰/۰۰۰۳ و کمتر از ۰/۰۵ است و از این رو روش اثرات ثابت جهت برآورد مدل رگرسیونی (۵) استفاده گردید.

۵-۲-۳- آزمون والد

پیش از بررسی نتایج برآورد مدل های رگرسیونی (۴) و (۵)، معناداری کلی مدل ها و نکویی مدل‌های برازش شده با استفاده از آزمون والد مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به نتایج آزمون والد که در جدول (۴) ارائه شده است، احتمال آماره ی کای دو محاسبه شده برای هر دو مدل کمتر از ۵ درصد است که نشان دهنده ی معنادار بودن کلی مدل های رگرسیونی برازش شده است.

جدول (٤): خلاصه ی نتایج آزمون والد برای بررسی معناداری مدل لاجیت برازش شده

مدل	نوع آزمون	آماره کای دو	احتمال آماره	نتیجه
اول	والد	۱۳/٦۷	۰/۰۰۳٤	مدل در کل معنادار است
دوم	والد	۱٦/۵۱	۰/۰۰۰۹	مدل در کل معنادار است

منبع: یافته های پژوهش

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۵-۲-۴- آزمون هاسمر- لمشو

در مدل های دارای متغیر وابسته ی منقسم به دو گروه (متغیر مجازی) میزان R^2 به عنوان اندازه گیرندهٔ خوبی برازش، چندان قابل اعتماد نیست. در این رابطه معیارهای دیگری در ادبیات مطروحه وجود دارد. یکی از این معیارها، آماره ی آزمون هاسمر- لمشو است. در ارتباط با مدل رگرسیونی (۴) و (۵) نتایج آزمون هاسمر- لمشو در جدول (۵) نشان دهنده ی نیکویی مدل های برازش شده است.

جدول(۵): آزمون هاسمر-لمشو برای بررسی نیکویی مدل لاجیت برازش شده

مدل	نوع آزمون	آماره کای دو	احتمال آماره	نتیجه
اول	هاسمر- لمشو	۹/٤٦	۰/۳۰٤۹	نیکویی مدل برازش شده
دوم	هاسمر- لمشو	٤/۲۳	۰/۸۳۵۵	نیکویی مدل برازش شده

منبع: یافته های پژوهش

۵-۲-۵- آزمون هم خطی

در نرم افزار استتا می توان از آزمون کالین[1] برای تشخیص هم خطی استفاده کرد. نتایج آزمون هم خطی برای مدل رگرسیونی (۴) و (۵) به شرح جدول (۶) است. با توجه به جدول (۶)، نتایج آزمون هم خطی نشان می‌دهد که در مدل‌های رگرسیونی (۴) و (۵) بین متغیرهای پژوهش مشکل هم خطی وجود ندارد.

جدول (٦): نتایج آزمون هم خطی برای مدل های رگرسیونی (٤) و (٥)

مدل	متغیر	آماره vif	آماره cond index
اول	AQ	۱	۱
	Size	۱/۰۲	۲/۳۵۳۲
	GIndex	۱/۰۲	۳/۵٤۰۷
دوم	Smoothness	۱/۰۱	۱
	Size	۱/۰۲	۲/٦٤٦٦
	GIndex	۱/۰۲	۳/۵۹۹٤

منبع: یافته های پژوهش

[1] Collin

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۶- آزمون فرضیه‌های پژوهش

با توجه به این که، متغیر وابسته این پژوهش به صورت متغیر مجازی بوده و برای تخمین مدل‌های پژوهش از روش لاجیت استفاده شده است، بررسی فروض کلاسیک رگرسیون شامل ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی ضرورتی ندارد. در ادامه نتایج آزمون ها فرضیه ها بیان شده است.

۶-۱- آزمون فرضیه اول پژوهش

برای بررسی فرضیه اول پژوهش که بیان می کند؛ کیفیت اقلام تعهدی بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت ها تأثیر گذار است، از نتایج بدست آمده از برآورد مدل رگرسیونی (۴) استفاده شده است. پس از انجام آزمون‌های F لیمر و هاسمن، مدل رگرسیونی (۴) با استفاده از داده‌های تابلویی و به روش اثرات تصادفی برآورد شده است. خلاصه نتایج برآورد مدل رگرسیونی (۴) در جدول (۷) ارائه شده است.

همان طور که در جدول (۷) نشان داده شده است، احتمال آماره z برای متغیر کیفیت اقلام تعهدی برابر با ۰/۰۰۸ است. از آن جایی‌که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است، لذا ضریب مذکور از نظر آماری معنی‌دار است و فرضیه اول پژوهش رد نمی شود. با توجه به مثبت بودن ضریب مذکور، می‌توان گفت؛ کیفیت اقلام تعهدی بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت‌ها تأثیر گذار می باشد. که از جمله دلایل وجود این تأثیر این است که شرکت ها با ارقام تعهدی زیاد در دوره بعد از گزارش گری مالی، بازده سهام آن ها کاهش می یابد. به بیان دیگر شرکت هایی که ارقام تعهدی بالایی دارند در دوره پس از گزارش گری سود، دچار افت بازدهی می شوند؛ زیرا سرمایه گذاران به مسئله کیفیت سود پایین شرکت ها پی برده و قیمت سهام را متناسب با آن تعدیل می کنند. بنابراین کیفیت اطلاعات حسابداری به رفتار سرمایه‌گذاران سمت و سو داده تا بهتر بتوانند محتوای اطلاعاتی داده های گزارش شده را درک نمایند و در نتیجه کمتر دچار ارزشیابی بیش از واقع و یا کمتر از واقع قیمت سهام شوند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

جدول (۷): خلاصه نتایج برآورد مدل رگرسیونی (٤)

$$M^2_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 AQ_{i,t} + \beta_3 Size_{i,t} + \beta_4 GIndex_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

نام متغیر	نماد متغیر	ضریب برآورد شده	خطای استاندارد	آماره z	احتمال آماره z
عرض از مبدأ	β_1	-۲۱/٤٤٨٦	٥٤٦٨/٣	-۰٥/٦	۰۰۰/۰
کیفیت اقلام تعهدی	AQ	۷/۷۲٤۹	۹۱۲٦/۲	٦٥/۲	۰۰۸/۰
اندازه	Size	۳/۹۸۱۸	٦٤۹۱/۰	۱۳/٦	۰۰۰/۰
حاکمیت شرکتی	GIndex	-۰/۰۳٤۸	۰۰۸۲/۰	-۲٤/٤	۰۰۰/۰
ضریب تبیین مک فادن[1] ($pseudo\ R^2$)			۰/۳۱٤۰		
آماره درست نمایی[2]			۱۹/٥۲		
احتمال آماره درست‌نمایی			۰/۰۰۰		

منبع: یافته های پژوهش

۶-۲- آزمون فرضه دوم پژوهش

هم چنین برای آزمون فرضیه دوم که بیان می‌کند بین هموارسازی سود و انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، از مدل رگرسیونی (۵) استفاده شده است. پس از انجام آزمون های F لیمر و هاسمن، مدل رگرسیونی (۵) با استفاده از داده های تابلویی و به روش اثرات ثابت برآورد شده است. خلاصه نتایج برآورد مدل رگرسیونی (۵) در جدول (۸) ارائه شده است.

همان طور که در جدول (۸) نشان داده شده است، احتمال آماره z برای متغیر هموارسازی سود کمتر از ۰/۰۵ است، لذا ضریب مذکور از نظر آماری معنی‌دار است و فرضیه دوم پژوهش نیز رد نمی شود. با توجه به مثبت بودن ضریب مذکور، می‌توان گفت هموارسازی سود بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت‌ها تأثیر گذار می باشد. دلایل وجود این تأثیر را می توان این طور بیان کرد؛ نوسانات سود به عنوان معیار مهم ریسک کلی شرکت قلمداد می شود و شرکت هایی که دارای سود هموارتر هستند، ریسک کمتری دارند. بنابراین، شرکت هایی که سود هموارتری دارند، بیشتر مورد علاقه سرمایه گذاران بوده و از نظر آنها محل مناسب تری برای سرمایه گذاری به شمار می روند. به بیان دیگر، شرکت های که نوسانات سود کمتری داشته باشند، سرمایه گذاران می توانند از گزارشات

[1] McFadden R-squerd
[2] Likelihood Ratio

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

منتشـر شـده آنها اطلاعات مفیدتر و مربوط تری جهت تصمیم گیری های خود بدست آورند و اطلاعات در قیمت سهام این شرکت ها با سرعت بیشتری منعکس می شود.

جدول (۸): خلاصه نتایج برآورد مدل رگرسیونی (۵)

$$M^2_{i,t} = \beta_1 + \beta_2 Smoothness_{i,t} + \beta_3 Size_{i,t} + \beta_4 GIndex_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

نام متغیر	نماد متغیر	ضریب برآورد شده	خطای استاندارد	آماره z	احتمال آماره z
عرض از مبدأ	β_1	۲/۸۵۹۲	۶۵۸۷/۰	۲۶/۳	۰۰۲/۰
هموارسازی سود	*Smoothness*	۱/۹۷۶۰	۴۴۷۸/۰	۴۱/۴	۰۰۰/۰
اندازه	*Size*	۱۲/۷۰۹۱	۲۷۵۷/۲	۵۸/۵	۰۰۰/۰
حاکمیت شرکتی	*GIndex*	-۰/۰۵۵۰	۰۳۵۵/۰	-۵۵/۱	۱۲۲/۰
ضریب تبیین مک فادن (pseudo R^2)			۰/۳۶۹۴		
آماره درست نمایی			۸۶/۰۱		
احتمال آماره درست‌نمایی			۰/۰۰۰		

منبع: یافته های پژوهش

۷- نتیجه گیری

همان طور که پیش تر نیز اشاره گردید، هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار است که در همین راستا دو فرضیه بر مبنای مدل های رگرسیونی پژوهش اندرو (۲۰۱۰) مورد آزمون قرار گرفت. نتایج پژوهش همانند پژوهش های؛ اندرو (۲۰۱۱)، بیکس و براون (۲۰۰۶) و بال و براون[1] (۱۹۶۸) نشان داد که کیفیت اقلام تعهدی به عنوان یکی از متغیر های اندازه گیری کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام، تأثیر گذار می باشد و رابطه بین ضرایب کیفیت اقلام تعهدی و انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام مثبت و معنی دار می باشد. دومین نتیجه ای که از این پژوهش حاصل شد تأیید وجود تأثیر گذاری هموارسازی سود بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. از طرف دیگر، بین ضرایب هموارسازی سود و انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام رابطه مثبت و معنی دار می باشد.

با توجه به تأیید فرضـیه های پژوهش، می توان اظهار داشـت که کیفیت اطلاعات حسـابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سـهام تأثیر می گذارد و کیفیت اطلاعات حسـابداری دارای رابطه

[1] Ball & Brown

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

مثبت و معناداری با انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام می باشد. از این رو می توان گفت در صورتی که کیفیت اطلاعات حسابداری در سطح گزارشگری سالانه افزایش یابد، سهام داران خواهند توانست اطلاعات موجود در ارزش دفتری سهام که برای پیش‌بینی سودهای آتی مفید می‌باشد را بهتر و با صحت بالاتر ارزیابی نمایند. این عامل می تواند بنا بر تئوری کشف قیمت ها، فرآیند شکل گیری تعیین قیمت سهام را تسریع دهد. به عبارتی دیگر سهام داران می توانند قیمت واقعی نهفته در اطلاعات حسابداری با کیفیت را به موقع درک نمایند و از طرف دیگر قیمت سهام در زمان مناسبی، واقعی تر می شود.

۸- محدودیت ها

پژوهش حاضر مانند هر پژوهش دیگر تحت تأثیر محدودیت های غیر قابل کنترل قرار داشت، که از جمله می توان به این موارد اشاره نمود:

- داده های مورد استفاده صورت های مالی از بابت اثر تورم تعدیل نشده اند، لذا در صورت تعدیل از این بابت، ممکن است نتایج متفاوتی حاصل شود.
- بازه زمانی این پژوهش سال های ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۰ می باشد لذا در تعمیم نتایج به دوره های قبل و بعد از بازه زمانی ذکر شده، با احتیاط عمل شود.
- با توجه به استفاده از روش حذف سیستماتیک برای انتخاب نمونه آماری، برخی از صنایع از از نمونه آماری حذف شده اند. لذا تسری نتایج به سایر صنایع باید با احتیاط صورت گیرد.
- اقلام صورت های مالی شرکت ها اغلب نیازمند تعدیلاتی از بابت بندهای شرط گزارش حسابرس و اقلام تجدید ارائه شده می باشند. در این پژوهش این تعدیلات لحاظ نشد، لذا در صورت تعدیل از این بابت ممکن است نتایج متفاوتی حاصل گردد.

۹- پیشنهادها

با توجه به این که نتایج پژوهش نشان داد که کیفیت اطلاعات حسابداری بر انعکاس به موقع اطلاعات بر قیمت سهام تأثیر گذار می باشد؛ به سرمایه گذاران و تجزیه و تحلیل گران مالی پیشنهاد می گردد که با توجه به اثر مثبت کیفیت اقلام تعهدی و هموارسازی سود بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام و پیامدهای مترتب برآن، به کیفیت اطلاعات گزارش شده توجه داشته باشند و مدیریت

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

سود را در تصمیم گیری های خود لحاظ نمایند، تا بدین وسیله ریسک عدم نقدشوندگی پورتفوی سرمایه گذاری خود را کاهش دهند.

به سازمان بورس و اوراق بهادار پیشنهاد می شود که شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را ملزم نماید به ارائه به موقع و به هنگام اطلاعات راجع به اجزای جریان های نقدی و اقلام تعهدی به صورت مجزا در قالب گزارش های رایانه ای مدون شده و صورت های مالی خلاصه شده که به طور گسترده ای می تواند در تصمیم گیری مؤثر باشد.

هم چنین با توجه به ادبیات موضوع پژوهش و نتایج حاصل از فرضیه های این پژوهش، پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی به این شرح ارائه می گردد:

- اثر پایداری سود بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام مورد بررسی قرار گیرد.
- پژوهشی در خصوص بررسی کیفیت حاکمیت شرکتی بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام انجام گیرد.
- بررسی اثر کیفیت افشاء اطلاعات بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام.
- پیشنهاد می شود که از سایر مدل های اندازه گیری کیفیت اقلام تعهدی جهت تبیین رابطه کیفیت اقلام تعهدی و انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام صورت گیرد.
- در پژوهشی همانند، اثر متغیر های کیفی دیگر مانند تجربه مدیریت، نوع محصولی که شرکت تولید می کند، همراه با متغیر های کمی دیگر مانند عمر شرکت، طول دوره پیش بینی سود، حجم مبادلات سهام و... بر انعکاس به موقع اطلاعات در قیمت سهام برای دوره زمانی طولانی تر و نمونه آماری بزرگتر بررسی و با نتایج این پژوهش مقایسه شود.

منابع:

۱- اسماعیلی، شاهپور. (۱۳۸۶)؛ "کیفیت سود"، **ماهنامه حسابدار**، ۲۱ (۱۰): ۳۸-۲۷.

۲- امیری، علیرضا و هادی شیخی. (۱۳۸۹)؛ **"تأثیر کیفیت اقلام تعهدی بر صرف ریسک سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم اداری و اقتصاد.

۳- ثقفی، علی و غلامرضا کردستانی. (۱۳۸۳)؛ "بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی"، **فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی**، ۱۱ (۳۷): ۷۲-۵۱.

۴- خواجوی، شکرالله و امین ناظمی. (۱۳۸۴)؛ "بررسی ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام با تأکید بر نقش ارقام تعهدی در بورس اوراق بهادار تهران"، **فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی**، ۱۲ (۴۰): ۶۰-۳۷.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۵- رحمانی، علی و بشیری منش، نارنین. (۱۳۹۰)؛ "بررسی اثر هموارسازی سود بر آگاهی بخشی قیمت سهام"، **مجله پژوهش های حسابداری مالی**، ۳ (۳): ۵۴-۳۹.

۶- رضایی، فرزین، یونس بادآورنهندی و بهنام صمدیان. (۱۳۹۱)؛ "بررسی و مقایسه رابطه بازده سهام و کیفیت سود با استفاده از الگوهای لویز، بارتون- سیمکو و پنمن"، **دهمین همایش ملی حسابداری ایران**، جلد دوم، مجموعه مقالات حسابداری و بازار سرمایه، دانشگاه الزهرا (س) تهران. ۴۱-۵۴.

۷- ستایش، محمد حسین. (۱۳۸۲)؛ "مقایسه قدرت پیش بینی سود خالص و سود عملیاتی"، **مجله جامعه شناسی و علوم اجتماعی**، ۱۹ (۲): ۱۱۳-۱۲۴.

۸- کردستانی، غلامرضا و سپیده سپیددست. (۱۳۹۱)؛ "کارآیی واکنش بازار سهام نسبت به اخبار اعلان سود حسابداری"، **دهمین همایش ملی حسابداری ایران**، جلد دوم، مجموعه مقالات حسابداری و بازار سرمایه، دانشگاه الزهرا (س) تهران.۱-۲۱.

۹- هاشمی، سید عباس و فاطمه بهزادفر. (۱۳۹۰)؛ "ارزیابی رابطه محتوای اطلاعاتی اقلام تعهدی و نسبت های مالی منتخب با قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **پژوهش های حسابداری مالی**، ۳ (۱): ۷۵-۵۵.

10- Andrew. B. Jackson. (2011). Does Accounting Quality Enhance the Timeliness of Price Discovery? **American Accounting Association**, Annual meeting. Research Interaction Forum I, Denver, Colorado.

11- Ball, R., and P. Brown. (1968). an Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers. **Journal of Accounting Research** 6 (2):159-178.

12- Beekes, W., and P. Brown. (2007). Do Better-Governed Australian Firms Make More Informative Disclosures? **Journal of Business Finance & Accounting** 33 (3 & 4):422-450.

13- Beekes, W., Brown, P., and Chin, G. (2006). **Do Better Governed Firms Make More Informative Disclosures?** Canadian evidence. Working paper, Lancaster University.

14- Brown, P., and W. Hsu. (2008). **Shareholder Litigation and the Timeliness of Price Discovery**. Working paper. University of Western Australia.

15- Brown, P., G. W. Dobbie, and A. B. Jackson. (2010). **Measures of the Timeliness of Earnings.** Working paper. The University of New South Wales.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

16- Bushman, R. M., A. J. Smith, and R. Wittenberg-Moerman. (2010). Price Discovery and Dissemination of Private Information by Loan Syndicate Participants. **Journal of Accounting Research** 48 (5):921-972.

17- Callen, J. L., M. Khan, and H. Lu. (2010). **Accounting Quality, Stock Price Delay and Future Stock Returns**. Working paper, University of Toronto.

18- Dichow, P. and I. Dichev. (2002). "The Quality of Accruals and Earnings: the Role of Accrual Estimation Errors". **The Accounting Review** 77: 35-59.

19- Dyer, J. C. and A. J. McHugh. (1975). the Timeliness of the Australian Annual Report. **Journal of Accounting Research** 13 (2):204-219.

20- Fama, E, L. Fisher, M. Jensen and R. Roll. (1969). the Adjustment of Stock Prices to New Information. **International Economic Review** 10: 1-21.

21- Francis J, Nanda D, Olsson P. (2008). Voluntary Disclosure, Earnings Quality and Cost of Capital. **Journal of Accounting Research** 46 (1): 53-99.

22- Gompers, P., J. Ishii, and A. Metrick. (2003). Corporate governance and equity prices. **The Quarterly Journal of Economics** 118 (1):107-155.

23- Leuz, C, Nanda, D, & Wysocki, P. (2003). "Earnings Management and Investor Protection: an International Comparison". **Journal of Financial Aconomics** 18: 505-527.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]